

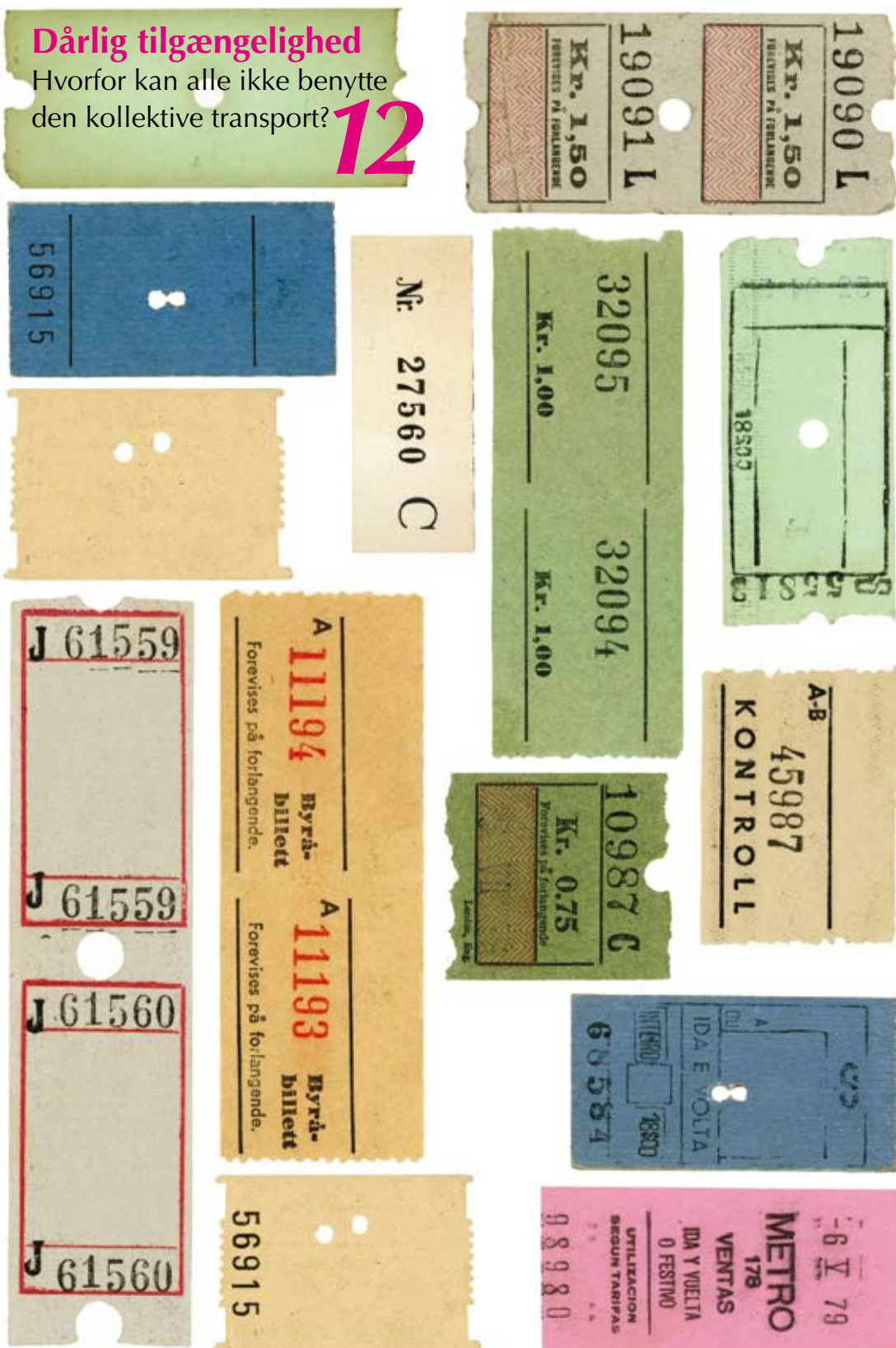
LIGHEDSTEGN

NR. 2 APRIL 2010

Dårlig tilgængelighed

Hvorfor kan alle ikke benytte den kollektive transport?

12

Tvang i psykiatrien

DCH har fokus på tvang i psykiatrien.

3

e-butikker og handicap

Kan man handle på nettet, hvis man har en funktionsnedsættelse?

6

Under lup

Rigsrevisionen undersøger handicapindsatsen.

14

Lige muligheder uanset handicap

LEDER

Siden sidste nummer af LIGHEDSTEGN har der været meget presseomtale af udgifterne på handicapområdet, og især på det kommunale område. Der tales om besparelser og om at slække på borgerens rettigheder, fordi vi som samfund ikke har råd. Samtidig har vi fået FN's konvention om rettigheder for personer med handicap. Retten til lige muligheder skal indføres, men hvordan og hvornår?

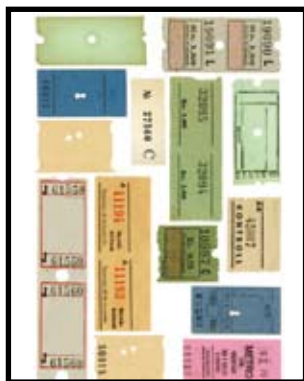
Borgeren har behovet, og kommunen har opgaven. Dette er virkeligheden og gør ikke i sig selv hverken borgeren krævende eller kommunen påholdende. Målet er, at borgeren med funktionsnedsættelse kan leve sit liv på lige fod med andre borgere. Dette er givet såvel i serviceoven som i konventionen.

Lige muligheder uanset handicap. Dette er målet. Der er lang vej at gå, og det kan være svært at se, hvordan vi skal komme dertil. Men det er det eneste rigtige mål. Det er det mål, som Danmark har forpligtet sig til, og som vi deler

med resten af verden. Derfor skal vi alle – borgere, myndigheder og politikere – holde fast i kursen, mens økonomikrisen raser. Vi kan ikke vende om eller gå baglæns.

Den 10. maj holder Det Centrale Handicapråd sin årlige konference for kommunale handicapråd og andre handicappolitisk interesserede. I år er der hovedoplæg om FN's handicapkonvention og de kommende kommunale udfordringer. Konferencens mål er at give inspiration til handicaprådernes arbejde og til det samarbejde, som er så vigtigt både internt i rådene og mellem råd og kommune. Der bliver fuldt hus på konferencen, og vi håber, at mange medlemmer af handicaprådene får ny inspiration til arbejdet for at fremme lige muligheder for borgere med funktionsnedsættelse.

Ane Esbensen
Konstitueret centerleder

INDHOLD

- 3 Tvang i psykiatrien – i et menneskeretsligt perspektiv
Oplæg om tvang i psykiatrien på DCH's forårsmøde
- 5 Med 30 års erfaring
DCH's årsberetning 2009
- 6 Tilgængelighed til e-butikker
Ny undersøgelse fra CLH
- 8 Svær tid efter folkeskolen for elever fra specialklasser
Ny undersøgelse fra AKF
- 9 Handicaprådernes årsberetninger
Gennemgang af handicaprådernes årsberetninger
- 10 Mainstreaming lakker mod enden
Projekt mainstreaming af handicapområdet er ved at stoppe
- 12 Lang vej mod lige adgang til transport
DCH har gjort status over adgangen til personbefordring
- 14 Rigsrevisionens undersøgelse af handicapindsatsen
En undersøgelse af tre ministeriers arbejde med ligebehandling
- 15 Politik for alle
Letlæst tekst om projekt Min mening – min stemme

Forsidefoto:
Istockphotos

Tvang i psykiatrien

– i et menneskeretsligt perspektiv

Det Centrale Handicapråd fik på sit forårsmøde sat tvang i psykiatrien ind i et menneskeretsligt perspektiv.AF

SIGNE STENSGAARD & CHRISTINE BENDIXEN

For at få belyst problemstillingerne omkring tvang i psykiatrien havde Det Centrale Handicapråd (DCH) på sit møde i marts 2010 inviteret menneskerettighedsrådgiver og ph.d. Birgitte Kofod Olsen til at fortælle om de menneskeretslige konsekvenser ved at anvende tvang i psykiatrien.

DCH har længe haft fokus på tvang i psykiatrien. Og med Danmarks ratificering af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap er tvang i psykiatrien igen blevet aktualiseret, fordi tvang er et af de områder, som sætter konventionens artikler på spidsen.

Handicapkonventionen og tvang

Der er grund til at se på relevansen af konventionens artikler i forbindelse med den tvang, dansk lov giver hjemmel til at bruge i psykiatrien. Ifølge Birgitte Kofod Olsen er der flere artikler i konventionen, der sætter fokus på menneskets ret til frihed og personlig integritet, (artikel 14, 15, 16 og 17). Disse artikler har betydning for den retning, der bør være i det psykiatriske system.

Når der anvendes tvang i psykiatrien i Danmark, er det afgørende, at tvangsforanstaltningen lever op til det, der kaldes mindste middels-princippet. Princippet

er beskrevet i psykiatriloven og indebærer, at patientens frivillige medvirken skal være forsøgt opnået, og at det er den mindst indgribende og mest skånsomme foranstaltning, der anvendes. Samtidig skal der være proportionalitet mellem tvangsforanstaltning og det, der forsøges opnået, og tvangsforanstaltningen skal være nødvendig.

Set i lyset af konventionens sikring af frihed og personlig integritet er der på trods af mindste middels-princippet flere områder, hvor brugen af tvang kan være problematisk. For eksempel mener Birgitte Kofod Olsen, at der

er fare for, at man ikke inddrager patienterne nok i deres behandlingsforløb, fordi tvangsforanstaltninger iværksættes ud fra en lægelig vurdering af, at vedkommende er så syg, at samtykke ikke er muligt.

Ifølge FN's handicapkonvention er det fundamentalt, at patienten selv bliver inddraget næsten uanset, hvilken situation patienten er i. Det er derfor vigtigt, at der kommer øget fokus på patientens rettigheder frem for, hvad systemet finder mest effektivt, passende eller praktisk. Birgitte Kofod Olsen vurderer, at det bliver en stor udfordring at få

Fortsætter side 4...

Fortsat fra side 3...

flyttet fokus over på patientens rettigheder i det nuværende system. Fokusskiftet ses dog flere steder i Europa.

Tvungen opfølgning

Regeringen fremsatte i januar 2010 et lovforslag om tvungen opfølgning efter udskrivning. Vedtages lovforslaget betyder det, at det fremover i helt specifikke tilfælde vil blive muligt at hente personer i deres eget hjem og tage dem med på en psykiatrisk afdeling til tvangsmedicinering.

DCH har i sit hørings svar vedrørende tvungen opfølgning efter udskrivning peget på, at tvang altid bør være sidste udvej. Men der eksisterer redskaber, som kan være med til at mindske brugen af tvang, og som i dag ikke anvendes i psykiatrien. Birgitte Kofod Olsen fremhævede i sit oplæg "God man-skabet" fra Sverige, som er en mentorordning, hvor mentoren kun må agere på baggrund af

samtykke, samt en værgemålsordning fra England, hvor personer kun kan pålægges værgemål i konkrete situationer og ikke som en generel foranstaltning.

Konventionsstridig?

Konventionens artikel 14 fastslår, at eksistensen af et handicap i intet tilfælde kan berettigg frihedsberøvelse. FN's højkommissær for menneskerettigheder har fortolket artikel 14 således, at ulovlig tvang også indbefatter situationer, hvor frihedsberøvelse er baseret på kombinationen af en mental eller intellektuel funktionsnedsættelse og andre elementer såsom farlighed og behandling.

Muligheden for at anvende tvangsforanstaltninger er i den danske psykiatrilov netop baseret på tilstedeværelsen af sinds sygdom og et farligheds- eller behandlingskriterium. Der synes derfor at være strid mellem

højkommissærens fortolkning af konventionen og den danske psykiatrilov. Dette har DCH gjort opmærksom på i sit hørings svar til lovforslaget om tvungen opfølgning.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i sit høringsnotat anført, at det er ministeriets opfattelse, at tvungen opfølgning efter udskrivning lever op til FN's handicapkonvention. Ministeriet fremhæver i den forbindelse, at tvungen opfølgning efter udskrivning sker med hjemmel i psykiatriloven, hvori kriterierne for tvangsansværelsen nøje er beskrevet. Derfor er der ikke tale om vilkårlig eller uhjemlet tvangsansværelse. Endvidere peges der på, at der er klagemuligheder i forbindelse med tvungen opfølgning efter udskrivning.

På baggrund af drøftelsen i DCH, har DCH rettet en ny henvendelse til indenrigs- og sundhedsministeren om tvang i psykiatrien.

FAKTA: DCH har i april rettet henvendelse til indenrigs- og sundhedsministeren for blandt andet at opfordre til, at der gennemføres en nærmere analyse af psykiatrilovens overensstemmelse med FN's handicapkonvention. Endvidere peger DCH på, at der bør forskes mere i brugen af tvang, for herigennem at være med til at sikre minimal brug af tvang.

Foto: iStockphoto

Med 30 års erfaring

Det Centrale Handicapråd (DCH) har siden sin oprettelse i 1980 rådgivet regering og Folketing i handicapsspørgsmål og har fulgt udviklingen og vilkårene for mennesker med funktionsnedsættelse i Danmark. Den 23. marts 2010 offentliggjorde DCH sin årsberetning for 2009. Heri er der blandt andet fokus på FN's handicapkonvention, barrierer i uddannelsessystemet samt DCH's tænketank om fremtidens botilbud.

AF CHRISTINE BENDIXEN

Forordet i DCH's årsberetning for 2009 beskriver, hvordan Danmark ved at tiltræde FN's konvention om rettigheder for personer med handicap står over for en ny proces på det handicappolitiske område. Blandt andet skal der udpeges en uafhængig national instans for overvågningen af konventionens gennemførelse i lovgivning og praksis. Det vil få indflydelse på sammensætningen af DCH fremover. Derfor står DCH også over for en ny æra, hvor gamle forcer og nye kræfter skal forenes, for at konventionens rettigheder bliver reelle.

Barrierer i uddannelsessystemet

Ud over den store interesse for handicapkonventionens betydning for handicapområdet har DCH i 2009 også haft fokus på to vigtige undersøgelser på

uddannelsesområdet. Begge undersøgelser fremhæver nogle af de barrierer, børn og unge med funktionsnedsættelse oplever i uddannelsessystemet. Blandt andet viser en undersøgelse fra Undervisningsministeriet, at 36 procent af eleverne med funktionsnedsættelse ikke tager folkeskolens afgangsprøve. Når eleverne ikke får en afgangsprøve, kan de få sværere ved at komme videre i det almindelige uddannelsessystem.

Og selv når de kommer videre i uddannelsessystemet, opstår der problemer, viser en undersøgelse fra Danske Studerendes Fællesråd. Ifølge undersøgelsen oplever omkring 60 procent af de studerende med funktionsnedsættelse, at deres funktionsnedsættelse har en negativ indflydelse på deres evne til at gennemføre uddannelsen på lige vilkår med andre studerende.

DCH har peget på, at der er behov for et vedholdende og målrettet fokus på inklusion og lige vilkår for elever og studerende med funktionsnedsættelse, hvis der skal gøres op med de barrierer, der ligger i det danske uddannelsessystem.

Tænketank og ministerområder

I DCH's årsberetning er der også temaartikler om DCH's tænketank om fremtidens botilbud og om regelafklaring for domfældte med udviklingshæmning. Desuden fortæller årsberetningen om de initiativer, DCH har taget inden for de enkelte ministerområder.

Som noget nyt indeholder DCH's årsberetning et letlæst referat af hele beretningen.

Læs DCH's årsberetning for 2009 på www.dch.dk

Tilgængelighed til *e-butikker*

At handle på nettet kan for mange mennesker med en funktionsnedsættelse være en stor hjælp i hverdagen. Center for Ligebehandling af Handicappede har derfor set nærmere på, om personer med funktionsnedsættelse har de samme muligheder for at handle på nettet som personer uden funktionsnedsættelse.

AF LENE MAJ PEDERSEN & SIGNE STENSGAARD

Internettet er blevet en fast del af vores hverdag. Vi downloader musik og film, spørger lægen til råds over nettet, vi søger om bolig sikring hos kommunen, vi finder venner og deler ferie billeder på nettet og ikke mindst handler vi på nettet. To ud af tre danskere, svarende til cirka 2,6 millioner personer, handler på nettet. Men ikke alle har de samme muligheder.

Center for Ligebehandling af Handicappede (CLH) har med projektet "Tilgængelighed til e-butikker" undersøgt tilgængeligheden til hjemmesider ud fra de internationale retningslinjer for tilgængelighed til netsteder, (WCAG 2.0, niveau AA). Undersøgelsen består af en kvantitativ del, hvor der er testet for opfyldelsen af retningslinjerne, og en kvalitativ del, hvor resultaterne fra den kvantitative del er kombineret med brugeres konkrete oplevelse af tilgængeligheden.

Ingen fuldt tilgængelige sider

Ingen af de 26 hjemmesider, CLH har testet, opfylder de internationale retningslinjer for tilgængelighed. Det afspejles også i brugeroplevelserne, hvor hele 75 % af de undersøgte hjemmesider

havner i kategorien "mangelfuld eller dårlig tilgængelighed". Mangelfuld eller dårlig tilgængelighed vil sige, at en eller flere grupper af personer med funktionsnedsættelse ikke er i stand til at anvende hjemmesiden eller væsentlige dele af den.

CLH's undersøgelse giver alene et billede af et udvalg af nationale hjemmesider, men kombineres resultaterne af undersøgelsen

” Ingen af de 26 hjemmesider, CLH har testet, opfylder de internationale retningslinjer for tilgængelighed.

med internationale undersøgelser af tilgængeligheden til e-butikker, forandres billedet ikke. Tilgængeligheden lader stadig meget tilbage at ønske.

Betaling og levering af varer

Betaling og levering af varer er afgørende for at få glæde af e-

butikker. I CLH's undersøgelse indgår derfor også spørgsmålet om muligheden for betaling og levering af varer. Undersøgelsen viser, at den brugergrænseflade, der møder forbrugeren i forbindelse med betalingen, er forskellig fra e-butik til e-butik. Det er derfor ikke muligt at sige noget generelt om tilgængeligheden for betalingsløsninger fra en bestemt serviceudbyder.

En anden mulighed er at betale via netbank. Tilgængeligheden til Danske Banks netbank er undersøgt og vurderet som værende dårligt tilgængelig. Det vil sige, at der er mange fejl i forhold til opfyldelsen af de internationale retningslinjer for tilgængelighed og flere alvorlige tilgængelighedsproblemer, når siderne anvendes af brugerne.

Hertil kommer den overordnede problemstilling, at det for nogle mennesker med funktionsnedsættelse er vanskeligt eller umuligt at få et betalingskort i form af for eksempel dankort. Det har ikke været muligt at afdekke præcist, hvor stor denne problemstilling er, da tildeling af betalingskort foretages på baggrund af en individuel vurdering af kortansøgeren.

www.

Det er ikke lige let for alle at handle på internettet.

Levering af varer fra e-butikken kan ske på forskellige måder, for eksempel ved levering via fragtmand, Post Danmark eller ved selv at afhente varen. Hvis varen leves af en fragtmand eller Post Danmark, er den overordnede konklusion, at såfremt personen er hjemme på afleveringstidspunktet, er der ikke problemer i forhold til modtagelse af varen. Men hvis dette ikke er tilfældet, kan det være forbundet med problemer selv at skulle hente varen på et nærmere fastsat udleveringssted. Udleveringsstedet kan være Døgn Posten, Posthuset eller en lagerhal, og disse er ikke nødvendigvis tilgængelige. Post Danmark har dog oplyst, at personer med funktionsnedsættelse har mulighed for uden betaling af ekstra gebyr at få varen genudbragt.

Bedre tilgængelig fremover?

Der er mange måder at sikre, at personer med funktionsnedsættelser får samme muligheder for at handle i e-butikker som personer uden funktionsnedsættelse. En måde kunne være at indføre bindende regler for tilgængelighed til hjemmesider. På nuværen-

de tidspunkt er der ikke lovgivning, der sikrer tilgængeligheden til hjemmesider.

Med indførelsen af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap, kan man forestille sig, at der på sigt indføres bindende regler for til-

”Tilgængeligheden lader stadig meget tilbage at ønske.

gængeligheden. Dette gælder også i forhold til private udbydere af hjemmesider, da konventionen også forpligter deltagerstaterne til at sikre, at private udbydere af hjemmesider tager hensyn til tilgængeligheden for personer med funktionsnedsættelse. Det ville kunne gøre muligheden for at handle på nettet bedre for alle, eftersom tilgængelige hjemmesider er en fordel for alle internetbrugere.

CLH's undersøgelse "Tilgængelighed til e-butikker" ligger på CLH's hjemmeside www.clh.dk fra maj 2010

Svær tid efter folkeskolen for elever fra specialklasser

Elever fra specialklasser og specialskoler har svært ved at få fodfæste på arbejdsmarkedet og at gennemføre et uddannelsesforløb. Det viser en rapport fra Anvendt KommunalForskning (AKF).

AF KIRA HALLBERG

Rapporten "Specialundervisnings effekt – elevernes uddannelsesforløb efter folkeskolen" fra Anvendt KommunalForskning (AKF) er en del af et større forskningsprogram, som er gennemført i samarbejde med Danmarks Pædagogiske Universitetskole (DPU). Undersøgelsen omfatter 128 unge i specialskoler og specialklasser, som i henholdsvis 2006 og 2007 forlod folkeskolens afgangsklasser.

Glade for at gå i skole

Undersøgelsen viser, at elever, der har gået i specialklasse eller i specialskole, oplever det som en lettelse at komme i specialklasse/

” Det er især afgørende, hvilken og hvor meget støtte de unge får fra omgivelserne.

specialskole, og at de har været glade for at gå i skole. I specialklassen/specialskolen stilles der ikke konstant krav, de ikke kan leve op til, og de udsættes ikke for mobning i samme grad som tidligere, da de gik i normalklasse.

Men fagligt set har de unge forskellige oplevelser i specialklassen/specialskolen. Nogle oplever en rigtig god specialun-

dervisning tilpasset deres evner og behov, mens andre oplever, at de slet ikke lærer noget, fordi undervisningen foregår på et alt for lavt fagligt niveau med for få krav og udfordringer. Især efter de er gået ud af folkeskolen, er det til stor frustration for flertallet af de unge, at de aldrig lærte at skrive og læse, og at de aldrig fik folkeskolens afgangsprøve.

Hyppige skift efter folkeskolen

Efter folkeskolen er det gennemgående billede, at et stort flertal af de unge har flere og hyppige skift, og at de derfor i perioder går uden noget at lave, mens de venter på, at en ny mulighed dukker op. Der er ingen klar sammenhæng mellem på den ene side baggrunden for de unges henvisning til specialundervisning og deres tilfredshed med specialundervisningen i folkeskolen, og på den anden side de unges forløb efter folkeskolen. I stedet synes der at være tale om en række tilfældigheder. Det er især afgørende, hvilken og hvor meget støtte de unge får fra omgivelserne.

Løsningsmuligheder

På baggrund af undersøgelsen peger AKF blandt andet på, at det bør sikres, at eleverne i specialklasser og specialskoler indgår i et såvel fagligt som socialt fælles-

skab med andre elever. Desuden bør det sikres, at den unges læseevner efter folkeskolen i hvert fald er på et elementært praktisk niveau, eller at den unge kan kompensere for de manglende læsefærdigheder for eksempel ved brug af pc. Endvidere bør den unge modtage kontinuerlig støtte og vejledning fra den samme voksne person gennem de første to-tre år efter folkeskolen.

Undersøgelsen kan læses på: www.akf.dk

Foto: iStockphoto

Handicaprådernes årsberetninger

Hvad beskæftiger de kommunale handicapråd sig med? Center for Ligebehandling af Handicappede har læst handicaprådernes seneste årsberetninger.

AF BIRTE BREJNER

Center for Ligebehandling af Handicappede (CLH) har i efteråret 2009 ønsket at danne sig et overblik over, hvilke emner og områder de kommunale handicapråd har arbejdet med. Overblikket er dannet på baggrund af rådernes årsberetninger for 2008.

CLH har modtaget 31 årsberetninger samt to referater af årsarbejdet i handicaprådene. Ni råd har meddelt, at det kommunale handicapråd ikke har udfærdiget en årsrapport for 2008. 56 handicapråd har ikke responderet på CLH's henvendelse.

En stærk udvikling

Sammenlignet med det første år, hvor handicaprådene var obligatoriske, (2007), er der set ud fra årsberetninger fra de kommunale handicapråd i 2008 sket en betydelig udvikling både i de emner, handicaprådene arbejder med, og i den måde, rådene samarbejder med den øvrige forvaltning.

Flere råd angiver, at de i en vis udstrækning har gode samarbejdsformer, der giver fælles forståelse, indsigt og fremmer samarbejdet. Flere nævner formøder mellem formand, næstformand, socialdirektør og relevante embedsmænd. Andre, at socialudvalgsformanden og social- og sundhedschefer deltager fast i rådets møder, eller at rådsmedlemmer deltager i møder i andre udvalg i kommunen. Også rutiner

som at nedsætte ad hoc-udvalg har lettet arbejdet.

Ud over de faste opgaver - som at være høringsorgan for kommunen i alle sager, som vedrører mennesker med funktionsnedsættelse, samt dialogforum, hvor repræsentanter for handicaporganisationerne kan drøfte alle spørgsmål af betydning for interessenternes liv og velfærd - så har en del råd fundet overskud til selvstændige initiativer.

Initiativerne er eksempelvis temadage for borgerne, debatmøder med den øvrige forvaltning eller udarbejdelse af tilgængelighedsoversigter og bidrag ved implementeringen af Projekt Mainstreaming af handicapområdet.

Sager i rådene

Handicaprådene behandler mange typer sager. Især fylder emner vedrørende samarbejde og administration i bred betydning meget. Også spørgsmål vedrørende sundhed, bolig, undervisning og transport bliver ofte behandlet i handicaprådene.

Det kan forekomme påfaldende, at sociale spørgsmål i bredere betydning tilsyneladende kun bliver drøftet i begrænset omfang. Dette kan skyldes, at det fortsat er undtagelsen, at de spørgsmål, der bliver drøftet i handicaprådene, er rejst efter henvendelser fra borgere, der har ønsket en generel drøftelse af konkrete områder. Det er

tilsyneladende høringsfasen og handicaprådernes egne initiativer, der sætter dagsordenen.

De svære hørings svar

Proceduren omkring høringsfasen er flere steder blevet styrket, eksempelvis ved, at rådene får sagerne til høring tidligere i processen, så rådet kan få reel indflydelse på resultatet.

Der er dog stadig råd, der omtaler endog store samarbejds vanskeligheder omkring høringsfasen. Nogle klager over slet ikke at blive hørt i sager, der vedrører handicapområdet. Samtidig udtrykker flere handicapråd ønske om at få feedback på, hvordan deres hørings svar bliver modtaget og implementeret i den øvrige forvaltning.

Ingen krav om årsberetning

Der er ikke nogle generelle krav om, at handicaprådene skal udfærdige årsberetninger. Det er altså helt op til det enkelte råd at beslutte, hvorvidt man vil udarbejde en beretning eller ej. De erfaringer, CLH samler på baggrund af de læste årsberetninger, kan derfor også kun give et fingerpeg om, hvad de enkelte handicapråd beskæftiger sig med. Alligevel giver årsberetningerne en ide om, hvad der interesserer handicaprådene og også, hvor der kan være behov for inspiration til løsninger af rådernes opgaver.

Mainstreaming

AF INGER HINDHEDE KJÆR

Center for Ligebehandling af Handicappede (CLH) har i det forløbne år tilbudt landets kommuner at hjælpe med at mainstreame kommunens handicapområde.

I praksis har det indebåret et tilbud om at præsentere mainstreaming-tankegangen og mainstreaming-værktøjerne for kommunens ledere, medarbejdere og handicapråd samt et tilbud om at afholde workshops for kommunens medarbejdere i brugen af mainstreaming-værktøjerne.

CLH har gjort sig mange erfaringer med implementeringsprocessen, men det er desværre ikke muligt at fortsætte tilbuddet, så flere kommuner kunne få glæde af det.

Interessen fra kommunerne i tal

CLH udsendte i løbet af efteråret 2009 tilbuddet til alle kommuner. I alt har 22 kommuner meldt positivt tilbage, 1 kommune har takket nej til tilbuddet, og 75 kommuner er ikke kommet med en tilbagemelding. Af de 21 positive tilbagemeldinger har 3 kommuner trukket sig igen, fordi man alligevel ikke kunne afse tid til en implementeringsproces i løbet af foråret 2010.

Barrierer for indsatsen

Der er ingen tvivl om, at tidsbegrænsningen på indsatsen har været en barriere. Kommunerne kan have svært ved at planlægge

indsatser med en tidshorizont på under seks måneder. Og man vil typisk tale om, at en indsats planlægges 6-18 måneder, før den i praksis finder sted.

Også kommunalvalget i 2009 og en dertilhørende nyorganisering af de kommunale handicapråd har betydet, at mange kommuner først nu er begyndt at tage stilling til, om tilbuddet er relevant for kommunen.

Tidsbegrænsningen på projektet og den lange beslutningsproces har desuden haft den konsekvens, at det ikke har været mulig at opfylde CLH's oprindelige intentioner om at følge kommunen over tid, da hele implementeringsprocessen er blevet skubbet, således at hovedparten af indsatsen i praksis kommer til at foregå i løbet af foråret 2010. Det begrænser muligheden for at opsamle de gode erfaringer og videreformidle de gode historier til andre kommuner.

Hvad er lykkedes?

Indsatsen over for kommunerne har været meget fokuseret på at skræddersy et tilbud, som passede til den enkelte kommune. Det har for eksempel betydet, at workshops har taget udgangspunkt i kommunernes egne projekter, sagsfremstillinger, politikformuleringsprocesser og lignende. Det er en form, der er meget tidskrævende i forhold til

planlægnings- og forberedelsesprocessen, men det har samtidig også vist sig at være et vægtigt argument for, at kommunen fatter interesse for tilbuddet.

CLH har ikke opstillet særlige krav til kommunens baggrund og formål i forhold til at tage imod tilbuddet. I praksis har der været tale om alt fra sparrings- og strategimøder med udviklingskonsulenter eller handicaprådet i kommunerne, til præsentationer for ledere, medarbejdere og handicapråd og workshops for medarbejderne.

Det har vist sig at være en meget konstruktiv tilgang at indgå i dialog med kommunen ud fra kommunens eget ståsted og behov. Responsen fra kommunens medarbejdere og handicaprådet har indtil videre været, at mainstreaming-tankegangen og værktøjerne har givet dem inspiration til at forstå handicapområdet og ligebehandling på en ny måde. Og at de ser mainstreaming-tankegang og værktøjerne som en brugbar metode, der kan være med til at sikre ligebehandling af borgere med funktionsnedsættelse i kommunen.

Hvad kunne være blevet?

Tilbagemeldingen fra kommuner og handicapråd er, at de finder det ærgerligt, at tilbuddet stopper, da arbejdet med at mainstreame handicapområdet ikke er noget, som klares i løbet af nogle

lakker mod enden

Center for Ligebehandling af Handicappedes tilbud om at hjælpe landets kommuner med at mainstreame handicapområdet lakker mod enden.

få måneder. De så gerne tilbuddet fortsætte, så de fik mulighed for at trække på CLH's ekspertise på området over længere tid. CLH er også de første til at beklage, at der ikke er økonomiske midler til at fortsætte tilbuddet.

Samtidig vil vi gerne udnytte den sidste tid bedst muligt, så hvis der stadig skulle være kommuner eller handicapråd, der gerne vil høre om mainstreaming af handicapområdet, skal de være velkomne til at kontakte Inger Hindhede Kjær i CLH. De sidste måneder er næsten fuldt bookede, men der er dog nogle få huller i kalenderen.

Læs mere om mainstreaming af handicapområdet og om værktøjerne på:
www.handicapmainstreaming.dk

Lang vej mod lige

Flest mulige skal kunne benytte det kollektive transportsystem. Det Centrale Handicapråd opfordrer derfor til, at den kollektive transport bliver styrket, udvidet og forbedret.

AF LINDA BENDIX

Adgangen til personbefordring spiller en væsentlig rolle for mennesker med funktionsnedsættelses mulighed for at kunne færdes og deltage på lige fod med andre i samfundslivet. I FN's handicapkonvention bliver det slået fast, at personer med funktionsnedsættelse skal sikres personlig mobilitet med størst mulig uafhængighed, og at der skal være lige muligheder for alle. Det kræver, at den kollektive transport indrettes tilgængeligt, og at der tilbydes individuelle løsninger efter behov.

En sammenhængende rejse

Transportområdet rummer nogle særlige udfordringer i forhold til tilgængeligheden for personer med funktionsnedsættelse. For at kunne tale om fuld tilgængelighed til transport kræves det, at hele

kæden i den sammenhængende rejse er tilgængelig. Manglende tilgængelighed til en specifik del af transportsystemet kan få den konsekvens for personer med funktionsnedsættelse, at rejsen ikke kan gennemføres. Risikoen for mangelfuld tilgængelighed på en del af rejsen begrænser derfor muligheden for at benytte den kollektive trafik.

Bred tilgængelighed

Ved tilrettelæggelsen af et tilgængeligt transportsystem er det vigtigt, at der bliver taget højde for alle handicapgrupper. Tilgængelighed til personbefordring berører derfor både den fysiske tilgængelighed til de forskellige transportmidler, veje, bygninger og øvrige faciliteter samt tilgængelighed til informations- og kommunikationsteknologi og muligheden for at få

stillet assistance til rådighed efter behov. Der er endnu lang vej at gå, før der er opnået fuld tilgængelighed for personer med funktionsnedsættelse til personbefordring. Det er derfor behov for en målrettet indsats.

” Der er endnu lang vej at gå, før der er opnået fuld tilgængelighed for personer med funktionsnedsættelse til personbefordring.

En handlingsplan efterlyses

I februar 2010 var et udkast til Transportministeriets tilgængelighedspolitik i høring. Sigtet med tilgængelighedspolitikken

Den kollektive trafik skal også være tilgængelig for mennesker med funktionsnedsættelse.

adgang til transport

er blandt andet at skabe bedre tilgængelighed i transportsystemet og i den generelle fysiske planlægning på sigt. Det Centrale Handicapråd (DCH) har i sit hørings svar anbefalet, at det fremhæves, at formålet er at sikre, at tilgængelighed altid medtænkes i nye projekter, og at tilgængelighedsniveauet højnes mest muligt. Endvidere har DCH anbefalet, at tilgængelighedspolitikken bør rumme en egentlig handlingsplan, og at politikken henviser direkte til FN's handicapkonvention.

Vejen mod forbedringer

DCH har på sit seneste møde drøftet status for lige adgang til personbefordring. DCH mener, at flest mulige skal have mulighed for at benytte det eksisterende transportsystem. DCH har på den

baggrund henvendt sig til transportministeren og opfordret til, at den kollektive transport bliver styrket, udvidet og forbedret. En forbedring er blandt andet at sikre ledsagerordninger. DCH ser gerne, at mennesker med funktionsnedsættelse generelt kan medbringe ledsager i forbindelse med transport efter behov og uden ekstra betaling. Dette har DCH også tidligere anbefalet på baggrund af en analyse fra Center for Ligebehandling af Handicappede.

Samtidig opfordrer DCH transportministeren til, at den individuelle kørselsordning styrkes, så ordningen bliver en ligeværdig mulighed for dem, der har behov for individuel befordring. De individuelle kørselsordninger er i dag et særskilt tilbud for personer med bevægehandicap. I

en tidligere henvendelse til den forhenværende transportminister har DCH opfordret ministeren til at udvide ordningen til også at omfatte personer med synshandicap og at afklare, hvilke andre målgrupper det eventuelt vil være relevant at indføre i loven.

Endelig kan nogle personer med funktionsnedsættelse have problemer i forhold til befordring mellem hjem og arbejdsplads. En betydelig forudsætning for inklusion i samfundslivet er for mange mennesker adgangen til arbejdsmarkedet, og helt konkret befordringen til og fra arbejde. DCH har derfor ligeledes opfordret til at sikre befordringen for dem, der ikke kan benytte den offentlige transport i forbindelse med befordring til arbejde.

Foto: iStockphoto

Rigsrevisionens undersøgelse af handicapindsatsen

20. januar 2010 offentliggjorde Rigsrevisionen beretningen om handicapindsatsen på uddannelses- og beskæftigelsesområdet. Formålet med beretningen var at undersøge og vurdere om Undervisningsministeriet, Videnskabsministeriet og Beskæftigelsesministeriet arbejder målrettet med at sikre ligebehandlingen af personer med funktionsnedsættelse.

AF LENE MAJ PEDERSEN

Rigsrevisionens vurderer, at ministerierne sætter mange initiativer i gang for at sikre, at personer med funktionsnedsættelse får mulighed for at tage en uddannelse eller komme i beskæftigelse. Men samtidig konkluderer Rigsrevisionen, at ministerierne i højere grad burde sikre, at de iværksatte initiativer tager udgangspunkt i et samlet overblik over problemerne på området, og at ministerierne bør arbejde mere målrettet mod at sikre ligebehandling.

Indsatsen i det daglige arbejde

Ingen af ministerierne har udarbejdet strategier for, hvordan de tager hensyn til personer med funktionsnedsættelse i deres daglige arbejde. Ifølge beretningen eksisterer der kun få eksempler på, at ministerierne har taget konkrete initiativer for at fremme hensynet til personer med funktionsnedsættelse i den generelle opgavevaretagelse. Som eksempler nævnes, at IT- og Telestyrelsen har udarbejdet en it-tilgængelighedspolitik, der sætter fokus på tilgængelighed i alle faser af it-projektering. Beskæftigelsesministeriet har udarbejdet retningslinjer for handicapvurderinger af lovforslag. Universitets- og Byggestyrelsen har oplyst, at de vil nedsætte en arbejdsgruppe for at styrke indsatsen for at medtænke handicapens bredt i styrelsens arbejde.

På baggrund af de lovforslag, strategier og projekter, Rigsrevisionen har gennemgået, konkluderer

Rigsrevisionen, at ministerierne i de fleste tilfælde har arbejdet med at tage hensyn til personer med funktionsnedsættelse. Undervisningsministeriet sendte i 2008 over halvdelen af ministeriets lovforslag i høring hos Det Centrale Handicapråd (DCH), og Beskæftigelsesministeriet hørte DCH i forbindelse med hvert tiende lovforslag.

Selvom DCH's bemærkninger ikke umiddelbart førte til ændringer af lovforslagene, så har Undervisningsministeriet over for Rigsrevisionen oplyst, at DCH's bemærkninger efterfølgende har medført en række initiativer. Rigsrevisionen kan dog ikke afgøre, om indsatsen er tilstrækkelig, idet ministerierne ikke har præciseret, hvordan de vil prioritere arbejdet med at tage hensyn til personer med funktionsnedsættelse i deres generelle opgavevaretagelse.

Statsrevisorerne har efterfølgende kommenteret på Rigsrevisionens beretning. De har blandt andet bemærket, at ministeriernes arbejde med at sikre ligebehandlingen kunne styrkes ved en mere målrettet og prioriteret indsats inden for og på tværs af ministerierne.

Rammer for handicapindsatsen

I undersøgelsen ser Rigsrevisionen også på rammerne for den samlede handicapindsats med udgangspunkt i folketingsbeslutning B 43 fra 1993 om ligebehandling af personer med handicap. Herudover

har indsatsen også bygget på en række overordnede målsætninger i regeringens handlingsplan for handicapområdet fra 2003. Statsrevisorerne bemærker i forbindelse med handlingsplanen for handicapområdet, at de er utilfredse med, at der ikke siden 2004 er lavet en evaluering af, om de langsigtede målsætninger i regeringens handlingsplan er indfriet. Ligeledes mener Statsrevisorerne, at den samlede handicapindsats på statsligt niveau kan styrkes ved en mere koordineret og prioriteret overvejelse af behov, mål og handlingsplaner - ligesom resultaterne af indsatsen bør overvåges. Det fremgår af Statsrevisorernes bemærkninger, at en sådan institutionalisering samlet set vil være i overensstemmelse med FN's handicapkonvention.

Henvendelse til statsministeren

DCH havde Rigsrevisionens undersøgelse på dagsordenen ved sit møde i marts. På baggrund af undersøgelsen har DCH rettet henvendelse til alle ministre og opfordret til at igangsætte udarbejdelsen af en national handicappolitik og implementeringsstrategi for FN's handicapkonvention.

Rigsrevisionens undersøgelse, Statsrevisorernes bemærkninger og Beskæftigelsesministeriet redegørelse til undersøgelsen ligger på www.rigsrevisionen.dk

Politik for alle

Mange mennesker med udviklingshæmning synes **politik** er svært at forstå. Hvad laver politikerne? Hvad mener de forskellige politikere? Det kan være svært at vide.

Mange mennesker med udviklingshæmning synes også det er svært at **stemme** ved valg. Det er svært at finde ud af hvem man vil stemme på. Det er også svært at finde ud af hvordan man stemmer. Og hvor på stemmesedlen man skal sætte sit kryds.

Det vil Center for Ligebehandling af Handicappede gerne hjælpe med. Derfor er vi ved at lave et **hæfte** om politik og valg. Det er skrevet så det kan læses af alle. Også mennesker der har svært ved at læse.

Vi laver også et **kursus** om politik og valg. Vi prøver at holde kurset for mennesker med udviklingshæmning. Bagefter spørger vi hvad der var godt og dårligt. Det de synes er dårligt laver vi om. Sådan laver vi et forslag til et kursus som andre kan bruge.

Hæftet og kurset er en del af et **projekt**. Projektet hedder Min mening – min stemme. Vi laver det sammen med fem andre lande i Europa. Projektet har en **følgegruppe** som alle er mennesker med udviklingshæmning. En følgegruppe er en gruppe mennesker der hele tiden følger med i projektet. Fire mennesker i følgegruppen er fra Danmark.

Vi har også spurgt en masse mennesker med udviklingshæmning om politik og valg. De har fortalt os hvad der er let og svært ved at stemme. Derfor ved vi hvad de gerne vil vide mere om. Det har vi skrevet i en **rapport**. Den kan findes på vores hjemmeside www.clh.dk

Pernille Grünberger har skrevet denne tekst.

Denne tekst er en letlæst tekst.

Du kan læse om letlæst tekst på hjemmesiden www.clh.dk

Afsender:

Center for Ligebehandling
af Handicappede
Bredgade 25, opg. F, 4.
1260 København K
ID.nr. 46424

Returneres ved vedvarende adresseændring

DCH's notat om inklusion

Det Centrale Handicapråd (DCH) har netop udgivet et notat om inklusion.

Inklusion er et af de grundlæggende principper i FN's handicapkonvention, og med tiltrædelse af konventionen er Danmark forpligtet til at sikre inklusion i samfundet. DCH mener derfor, at inklusion er en vigtig vision og et mål for samfundet, der skal sikre, at personer med funktionsnedsættelse kan deltage i samfundet på lige vilkår med personer uden funktionsnedsættelse.

Med notatet beskriver DCH begrebet inklusion og fremhæver, at man må skelne mellem begrebet som ideal, og hvordan det kan anvendes i praksis. DCH's formål med notatet er at inspirere til refleksion om begrebet inklusion, og hvordan man kan arbejde med det.

DCH's notat om inklusion kan læses på:

www.dch.dk

UDGIVER

Center for Ligebehandling
af Handicappede
Bredgade 25, opg. F, 4.
1260 København K

Tlf. 33 11 10 44
Fax 33 11 10 82
Mail: clh@clh.dk
www.clh.dk

REDAKTION

Ansv. redaktør Ane Esbensen
Christine Bendixen

Lighedstegn udkommer fire gange om året
Fås også på Daisy og www.clh.dk

Oplag 2.000
ISSN 1395-8054
Tryk: CS Grafisk A/S

**Center for Ligebehandling
af Handicappede**

– er en selvejende statslig institution, der har til opgave at overvåge og fremme ligestillingen mellem handicappede og ikke-handicappede mennesker.